

1. Cetatea de pământ de la Bârlad.
— Vedere aelaturei despre miazăzi —

CETATEA DE PĂMÂNT DELA BÂRLAD

— o —

La câteva sute de metri de gara Bârlad, spre răsărit-miazăzi, sunt niște ridicături de pământ, pe unele locuri de 5 metri în înălțime, pe altele de 4, cunoscute sub numele de Cetatea sau Cetățuia de pământ. Nu se poate spune de când această Cetate își are ființa. Ținând seamă de cele ce arată Al. Papadopol Calimah (după Letopisețul Chievean), că «la anul 1145 orașul Bârlad era foarte populat și întărit»¹⁾, putem zice că această Cetate există în veacul al XII. În harta Moldovei, întocmită de Rigas, tipărită la Viena în 1797, se arată la orașul Bârlad, pe malul drept al râului cu acest nume, Cetatea de pământ, acolo unde se vede și astăzi²⁾. În documentele interne, se vorbește de siliștea Cetățuia într'un hrisov dela Vasile Vodă Lupul, din anul 1637³⁾, sub care se înțelege satul ce se afla atunci peste râul Bârlad, spre răsărit, în depărtare ca jumătate chilometru dela Cetatea de care ne este vorba⁴⁾ și dela care Cetate desigur că avea siliște și-a luat numirea; și care siliște e

numită în acelaș timp și Trestiana, dela pâraul cu asemenea nume, ce curge pe acolo și se varsă în Bârlad⁵⁾. Satul Cetățuia sau Trestiana s'a desființat în primele decenii ale veacului al XIX.

Iar despre Cetatea de pământ vorbește, anume Dimitrie Cantemir în anul 1716, zicând: «Scaunul ținutului (Tutova) este Bârladul, lângă apa cu acelaș nume... Un miliariu de loc mai jos la acelaș mal se văd rămășițele unei cetăți foarte vechi, ce se zice astăzi *Cetate de pământ*. Dar nu s'a aflat nici o temelie de casă, nici vre-un alt monument, din care să se poată cunoaște bine de cine să fi fost zidită, că nu este alta de cât un zid de pământ, de unde, poate, nu fără cuvânt credem, că acele zidiri vor fi fost făcute în timpurile vechi de către locuitorii țării, spre a respinge invaziunile Tătarilor»⁶⁾. Din aceste vorbe ale lui Cantemir și din relația ce ne dă Cronica Chieveană, rezultă că Cetatea de lângă orașul Bârlad își are existența din epoca de dinaintea năvălirii

1) *Notiță istorică despre Bârlad*, ed. tip. Cațafani. Bârlad 1889, pag. 5.

2) *Idem*, pag. 43.

3) Publ. mea, *Documente Bârlădene*, vol. II, Bârlad 1912, pag. 5 și 7.

4) *Idem*, la urmă, în «Copie după o închipuire de

hartă din 1793», unde Cetatea e arătată prin o mică figură pătrată în «Locul împresurat»; iar la răsărit, peste apa Bârladului, se vede siliștea Cetățuia.

5) *Idem*, sub anul 1708, pag. 16.

6) *Descrierea Moldovei* (ediț. Bibl. Socec), București 1909, p. 45.

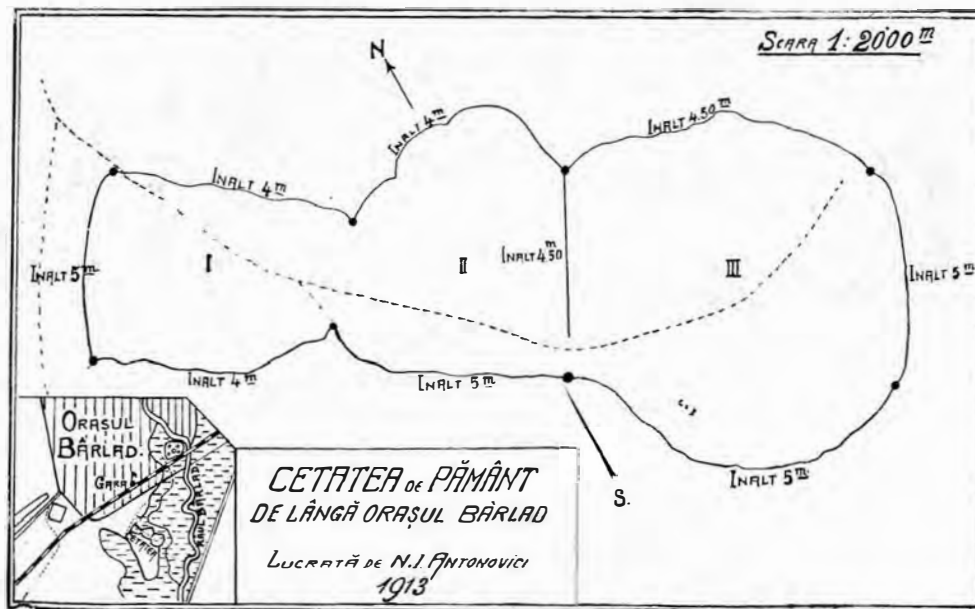
Tătarilor (1241) prin locurile aceste, adică cel puțin din veacul al XII. Niște săpături sau cercetări în scop științific nu cunosc să se fi făcut vre-odată; nu știu dacă și Cantemir va fi întreprins o astfel de lucrare, sau va fi luat cunoștință și el din observarea pe deasupra ori din auzite.

Planul Cetății, de cum se află în ființă, este cel ce se dă mai jos:

Laturea despre nord are 430 metri, despre sud 428 metri, despre răsărit 100 metri, și despre apus 95 metri. Suprafața aproximativ 4 hectare.

În acest războiu au perit atunci: Ieremia Potlogeanul, Stoica Armașul și Mașteiu Căpitanul¹⁾.

Dupăcum se spune din bătrâni, în partea despre răsărit a Cetății au fost înmormântați, în timpul unei ciume, mai mulți Bârlădeni, pe la mormintele cărora au fost și pietre, din care una mare cu data 1801, având multe nume pe ea și care nu se mai puteau ceti, am văzut-o și eu în anul 1906²⁾. Piatra există ea și astăzi, însă sfărâmată și cu multă părere de rău trebuie să spun că în această Cetate și anume tocmai în partea aceasta despre răsărit, Primăria orașului Bâr-

2. Cetatea de pământ de la Bârlad.

- Schiță de plan, lucrată de N. I. Antonovici -

Această Cetate trebuie să fi servit, în curgerea vremii, la mai multe ciocniri războinice, ce au fost pe aici sau se așteptau să fie, din care pricini se observă în parte oarecari răscoliri sau prefaceri. Nu mai puțin ea va fi suferit într-o câțva și din pricina revărsărilor râului Bârlad.

În vecinătatea Cetății, și anume la Trestiana, a fost în anul 1624 o ciocnire între Tătari și Moldoveni, comandanți fiind acești din urmă de Nicoară, care se afla acum ca vornic al Țării-de-sus, dar avea moșie cu curți, livezi și iaz la Bicani (Ghicanii de astăzi) pe Simila.

1) *Documente Bârlădene*, vol. III (sub presă), anul 1630, din *Condica «Adunare de Scrisori»* a d-lui I. Em. Paladi, în partea unde-i vorba de «Părțile de

lad a regulat, de vre-o 30 ani, ca să se arunce acolo toate murdăriile din oraș. Lucrul acesta observându-l, în Iunie 1906, prin petiția din 12 Iulie, acelaș an³⁾, am adus cazul la cunoștința d-lui Primar, care, prin adresa No. 6843, din 4 August, mi-a răspuns că am dreptate și că a luat deja convenitele măsuri; dar acele măsuri nu s'au respectat, de oarece în toamna trecută, când m'am dus pe acolo pentru ridicarea planului Cetății, am constatat aceeași necuviință, dupăcum se vede din următoarea fotografie, ce înfățișează vederea colțului Cetății de pă-

moșie din Greci, de pe Bogdana».

2) *Vocea Tutovei*, No. 21, 30 Iulie 1906, pag. 2.

3) *Ibidem*.

mânt, în partea despre răsărit-mează-zi.

Apoi, în urma unei astfel de dureroase constatări, adresându-mă d-lui Președinte al Comisiunii Monumentelor Istorice, d-sa, prin adresa No. 38876, din 25 Nov. 1913, a binevoit a-mi răspunde că a mijlocit la Onor. Minister

de Interne luarea de măsuri pentru îngrijirea și păstrarea în cea mai bună cuviință a acestei Cetăți. Să nădăjduim deci că monumentul acesta va fi îngrijit de acum înainte după cum se cuvine, spre cinstirea trecutului și pilduirea viitorului.

PREOTUL I. ANTONOVICI

Membru coresp. al C. M. I. pentru jud. Tulova

3. Cetatea de pământ de la Bărlad.
- Vedere a colțului despre răsărit-miazăzi -

RÉSUMÉ

Il est difficile de dire de quelle époque date cette élévation de terrain, qui se trouve près de la ville de Berlad et qui est connue généralement sous le nom de «Cetatea de pământ» (La forteresse de terre).

Dans le Letopisetz Kievien (Chronique de Kief) nous trouvons que la ville de Berlad était forte et très peuplée vers 1145; nous pourrions donc affirmer que cette élévation de terre existait déjà à cette époque.

Plusieurs actes locaux de propriété, qui datent du XVII-ème siècle, nous parlent également d'une manière directe ou indirecte, de la «Cetatea de pământ». Démètre Cantemir en parle aussi dans sa Description de la Mol-

davie. Cette élévation de terre est aussi marquée, au sud de la ville de Berlad, sur la carte de la Moldavie, imprimée à Vienne en 1797, par Rigas Velestinli. Elle s'étend sur une superficie totale de 4 hectares. Dans le cours des temps, on y a fait des fouilles, et maintes modifications.

Comme on ne lui accordait aucune importance historique, la mairie de la ville de Berlad a trouvé bon, il y a une trentaine d'années, de la transformer en dépôt d'ordures. Aujourd'hui, grâce à l'intervention de la Commission des monuments historiques, on a mis fin à cet état de choses déplorable.